

Avizul Comitetului Regiunilor privind „Parteneriatul european pentru inovare – Productivitatea și durabilitatea agriculturii”

(2013/C 17/10)

COMITETUL REGIUNILOR recomandă Comisiei Europene:

- să recunoască poziția-cheie a autorităților locale și regionale și a părților interesate în garantarea succesului PEI „Productivitatea și durabilitatea agriculturii”;
- să implice pe deplin autoritățile locale și regionale în structurile de guvernare create pentru a încuraja și monitoriza această inițiativă;
- să definească „creșterea productivității” drept „a produce mai mult și mai bine cu mai puține resurse”;
- să fie de acord cu o gamă largă de teme, precum producția primară, gestionarea resurselor, bioeconomia, lanțul de aprovizionare, calitatea, siguranța alimentară și consumatorii, având în vedere că PEI trebuie să le abordeze pe toate;
- să acorde prioritate programelor de inovare care asigură menținerea activităților agricole în Europa, garantând eforturi de cercetare în beneficiul regiunilor specializate în creșterea animalelor, al regiunilor periurbane, al zonelor supuse unor constrângeri naturale, precum și al zonelor agricole locale;
- să încurajeze mai degrabă inițiativele inovatoare de jos în sus, ale întreprinderilor mici și mijlocii, decât pe cele venind din partea industriei, pentru a remedia actualul dezechilibru în termeni de participare, care este efectul diferențelor de organizare și de capacitate;
- să continue eforturile de îmbunătățire a poziției producătorilor primari în cadrul lanțului de producție, procesare și distribuție a alimentelor;
- să permită grupurilor operaționale să utilizeze și sprijinul FEADR pentru acoperirea costurilor inițiale, de exemplu pentru conceperea unei abordări destinate rezolvării unei probleme tehnice sau științifice.

Raportor	dl Henk BRINK (NL-ALDE), membru al Consiliului executiv al provinciei Drenthe
Document de referință	Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind parteneriatul european pentru inovare „Productivitatea și durabilitatea agriculturii” COM(2012) 79 final

I. PROVOCĂRI ȘI OBIECTIVE

COMITETUL REGIUNILOR

Inițiativa emblematică „O Uniune a inovării” din cadrul Strategiei Europa 2020

sprijină Strategia Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, fiind conștient că:

1. pentru a supraviețui concurenței într-o lume globalizată, Europa trebuie să își sporească eforturile destinate menținerii și îmbunătățirii poziției sale în ceea ce privește comerțul, rolul de lider industrial și excelența în domeniul științific;

2. expertiza europeană în ceea ce privește producția alimentară – inclusiv sub aspectul gestionării fermelor –, soluțiile TIC, siguranța alimentară, agro-biotehnologia, tehnologia în slujba creșterii, protecția recoltelor, apa, reziduurile, gestionarea energiei și a deșeurilor, precum și agrosociologia este apreciată pretutindeni în lume, ea având un potențial uriaș de valorificare pe piețele aflate în formare și evoluție rapidă, atât în Europa, cât și în afara ei;

3. pentru a fructifica cu succes această expertiză, Europa are nevoie de 1) IMM-uri mai inovatoare, pentru a crea creștere economică și locuri de muncă, 2) investiții private mai importante, 3) inovare în sectoarele existente și cele emergente, 4) colaborare multidisciplinară care să genereze soluții revoluționare și 5) actori dispuși să testeze soluții promițătoare, să le prezinte și să le aplice la scară extinsă.

Provocările privitoare la agricultură, securitatea alimentară și resursele naturale

constată că:

4. lumea se confruntă în prezent cu o serie de provocări diferite și semnificative: creșterea continuă a populației și a posibilității de a cheltui, care determină schimbări ale obiceiurilor alimentare și sporirea cererii de produse de bază, la acestea adăugându-se amenințările la adresa capacității globale de producție agricolă, ca urmare a schimbărilor climatice;

5. aceste provocări sunt însoțite de amenințarea deficitului de alimente, furaje, combustibili fosili, materii prime, fibre și apă potabilă, de degradarea crescândă a solului și pierderea biodiversității, precum și de un risc sporit de colaps al piețelor financiare, de instabilitate politică și conflicte armate;

6. în viitor, agricultura și aprovizionarea cu produse alimentare vor trebui să tindă spre economii mai mari de apă și de combustibili fosili, să utilizeze mai puține îngrășăminte și produse fitosanitare, să fie mai diversificate și mai inteligente în ceea ce privește exploatarea la maximum a sinergiilor dintre cultura agricolă, creșterea animalelor, gestionarea deșeurilor organice, fluxurile reziduale și producția de energie regenerabilă;

și subliniază că:

7. statele membre și părțile interesate și-au manifestat în multe rânduri interesul deosebit pentru promovarea inovării în agricultură prin intermediul unei abordări la nivelul UE, iar Consiliul European din 20 iunie 2008 a afirmat deja că „este necesară continuarea activității în domeniul inovării, al cercetării și al dezvoltării producției agricole, îndeosebi pentru a spori eficiența energetică, creșterea productivității și capacitatea de adaptare la schimbările climatice”;

8. la aceleași concluzii au ajuns și organizațiile de fermieri și camerele de agricultură, comunicatul G 20 de la Cannes subliniind nevoia crucială de a investi în cercetarea și inovarea agricolă.

Prin urmare, Comitetul Regiunilor:

9. salută inițiativa Comisiei de promovare a inovării în sectorul agricol prin încheierea unui parteneriat european special pentru inovare (PEI) în ceea ce privește productivitatea și durabilitatea agriculturii, precum și cele două obiective majore ale acestuia, și anume 1) sprijinirea sectorului agricol, astfel încât acesta să devină mai productiv și mai eficient (cu inversarea, până în 2020, a tendinței recente de scădere a câștigurilor de productivitate) și 2) promovarea dezvoltării durabile a agriculturii (cu asigurarea, până în 2020, a utilizării adecvate a terenurilor);

10. apreciază mai ales faptul că sistemele agricole și alimentare locale se reflectă în teme susceptibile de a fi eligibile pentru cooperare, cum ar fi cooperarea orizontală și verticală a actorilor din lanțul de aprovizionare în vederea instituirii de platforme logistice pentru promovarea lanțurilor de aprovizionare scurte și a piețelor locale, precum și activități de promovare în context local, legate de crearea de lanțuri de aprovizionare scurte și de piețe locale;

11. salută propunerea Comisiei de alocare a 4,5 miliarde EUR pentru cercetare și inovare în domeniul securității alimentare, al bioeconomiei și al agriculturii sustenabile (în contextul Programului-cadru pentru cercetare și inovare – Orizont 2020);

12. este de acord cu faptul că fondurile PAC, împreună cu cele ale programului-cadru pentru cercetare și inovare, ar trebui să sprijine PEI „Productivitatea și durabilitatea agriculturii” să elimine discrepanțele dintre sectorul cercetării și practica agricolă;

13. este de părere că transformările din sectorul agricol, impuse de nevoia din ce în ce mai urgentă a utilizării eficiente a resurselor, va avea în primul rând ca rezultat producerea unei cantități sporite de alimente într-un mod mai durabil, dar și furnizarea unei game variate de servicii sociale și de produse bio, în sectoarele sănătății, recreării, amenajării teritoriului, gestionării deșeurilor, furajării, fibrelor și energiei regenerabile. Extinderea sferei de acțiune va fi atât în avantajul sectorului, cât și al cetățenilor, cu condiția asigurării unui echilibru între producția alimentară și nealimentară, a concentrării sectorului agriculturii asupra priorităților redefinite ale PAC și a orientării sistematice a autorităților către aceste priorități;

14. consideră că, astfel redefinit, sectorul agricol va crea noi oportunități de afaceri și de inovare în lanțul de valori al Europei;

15. este de părere că, pentru a optimiza utilizarea resurselor naturale, este nevoie de o interacțiune puternică între agricultură, bioeconomie și domeniile științifice⁽¹⁾, în vederea creării unui sector agricol sustenabil și mai eficient. În ceea ce privește agricultura în calitate de furnizoare de biomasă pentru producția de energie, trebuie să se asigure un echilibru între producția de alimente și cea de biomasă.

II. ASPECTE PREOCUPANTE/FACTORI ESENȚIALI AI REUȘITEI

Aspecte preocupante

subliniază că:

16. efortul de a elimina discrepanțele dintre practică și știință este crucial, dar simplul fapt că PEI există nu elimină și decalajul culturală și profesională dintre două perspective la fel de importante: 1) cea a comunității științifice, care tinde să se concentreze pe excelență la nivelul bazei științifice, pe cercetare revoluționară, tehnologii emergente și viitoare, dobândirea de competențe și evoluția carierei, precum și pe infrastructuri de cercetare și 2) cea a întreprinzătorilor și factorilor de decizie politică, care caută modalități de a extrage valoare din cunoaștere, soluții care să răspundă nevoilor sociale și oportunități de afaceri. De ambele părți va fi nevoie de comunicare și stimulente;

17. Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) propus oferă o serie de asemenea stimulente (după cum se prevede la articolele 15, 16, 18, 20, 33, 36, 46, 53, 61, 62 și 63), dar acestea nu vor fi acceptate decât dacă un expert în cunoaștere din cadrul PEI prezintă la nivelul statelor membre posibilitățile existente, înainte de încheierea contractelor de parteneriat și în cursul procesului de elaborare a programelor operaționale naționale și/sau regionale de dezvoltare rurală;

18. PEI nu ar urma fie inclus în programele de dezvoltare rurală decât cu condiția de a prevedea o cofinanțare națională care să finanțeze diferitele etape ale procesului de inovare: 1) cooperarea (în vederea înființării grupurilor operaționale) pentru dezvoltarea unor afaceri (în scopul demarării unui proiect de inovare); 2) transferul de cunoștințe și serviciile de consiliere (în vederea dobândirii de expertiză și pentru a fructifica rezultatele cercetării deja disponibile); 3) înscrierea în sisteme de certificare a calității (pentru a stimula beneficiile sociale și performanțele economice); și 4) investițiile (sprijin financiar pentru îndeplinirea obiectivelor, productivitate și durabilitate);

19. până în prezent au fost încheiate cinci parteneriate pentru inovare, pe următoarele teme:

a. îmbătrânirea activă și în condiții bune de sănătate, SEC(2011) 1028, încheiat la 1.9.2011,

b. materii prime, COM(2012) 82, încheiat la 29.2.2012,

c. productivitatea și durabilitatea agriculturii, COM(2012) 79, încheiat la 29.2.2012,

d. apa, COM(2012) 216, încheiat la 10.5.2012,

e. orașe inteligente, C(2012) 4701, încheiat la 10.7.2012;

toate prezintă importanță pentru autoritățile locale și regionale și depind, totodată, de gestionarea, sprijinul și finanțarea regională pentru a avea succes. Cu toate acestea, până în prezent nicio autoritate regională nu a fost invitată să ia parte la proces.

Factori esențiali ai reușitei

subliniază că:

20. regiunile și comunitățile rurale pot juca un rol decisiv în orientarea și cofinanțarea acțiunilor desfășurate în contextul FEADR și al altor instrumente de încurajare a inovării, în prezent ele dovedindu-se indispensabile pentru ajustarea sprijinului la caracteristicile agricole, ecologice și teritoriale specifice ale unei regiuni anume, ceea ce permite utilizarea mai eficientă a fondurilor europene;

21. regiunile și comunitățile rurale ar întâmpina cu satisfacție posibilitatea de a se exprima pe marginea priorităților sau a aspectelor legate de implementare și gestionare;

⁽¹⁾ CdR 1112/2012 –EDUC-V-024, „Inovarea în scopul creșterii durabile: o bioeconomie pentru Europa”.

22. consideră că instituirea unui cadru de guvernare pe mai multe niveluri (european, național, regional) este o condiție indispensabilă a succesului reformării politicii agricole comune după 2013, inclusiv a PEI;

23. se presupune că părțile interesate vor crea un grup operațional de bază, care va continua să analizeze discrepanțele de cunoaștere în ceea ce privește, de exemplu, tehnologia, modelele de afaceri, sistemele de organizare, strategiile de marketing, nevoile și educația consumatorilor, motiv pentru care ar aprecia alocarea de fonduri FEADR în acest scop; următoarea etapă ar putea consta în căutarea de parteneri și în înființarea unei echipe multidisciplinare, care să evalueze gradul de utilizare a cooperării transfrontaliere și/sau să studieze baza de cunoștințe disponibilă, înainte de a face apel la rețeaua PEI pentru sprijin suplimentar, cu precizarea că această etapă ulterioară nu ar urma să fie obligatorie;

24. anumite inițiative de jos în sus în materie de inovare în domeniile durabilității sau productivității ar putea fi bine-venite la nivel regional sau național, dar ar risca să nu corespundă temelor prioritare selectate, așa cum figurează acestea în planul strategic de punere în aplicare și în foaia de parcurs multianuală (publicată de Comitetul director la nivel înalt după consultarea Comitetului permanent privind cercetarea agricolă și a Comitetului pentru dezvoltare rurală); acest lucru nu ar trebui însă să împiedice primirea de sprijin, căci în caz contrar ar avea un efect puternic de descurajare asupra participanților și ar crea o fractură în punctul cel mai vulnerabil al spiralei inovării;

25. furnizarea de expertiză în inovare și cunoaștere este absolut necesară pentru inițierea unui proces de inovare și pentru stimularea evoluției acestuia.

III. RECOMANDĂRI POLITICE

Către Comisia Europeană

recomandă călduros Comisiei Europene:

26. să recunoască poziția-cheie a autorităților locale și regionale și a părților interesate în garantarea succesului PEI „Productivitatea și durabilitatea agriculturii”;

27. să implice pe deplin autoritățile locale și regionale în structurile de guvernare create pentru a încuraja și monitoriza această inițiativă;

28. să invite un reprezentant al Comitetului Regiunilor să participe la lucrările comitetului director la nivel înalt, care va concepe strategia pentru PEI, precum și la cele ale comitetului de coordonare a rețelei europene de dezvoltare rurală, astfel încât să se asigure punerea în aplicare a inițiativei în conformitate cu nevoile reale ale autorităților locale și regionale;

29. să oblige statele membre să includă obiectivele transsectoriale ale PEI în contractul de parteneriat;

30. să definească „creșterea productivității” drept „a produce mai mult și mai bine cu mai puține resurse”;

31. să fie de acord cu o gamă largă de teme, precum producția primară, gestionarea resurselor, bioeconomia, lanțul de aprovizionare, calitatea, siguranța alimentară și consumatorii, având în vedere că PEI trebuie să le abordeze pe toate;

32. să acorde prioritate programelor de inovare care asigură menținerea activităților agricole în Europa, garantând eforturi de cercetare în beneficiul regiunilor specializate în creșterea animalelor, al regiunilor periurbane, al zonelor supuse unor constrângeri naturale, precum și al zonelor agricole locale;

33. să încurajeze mai degrabă inițiativele inovatoare de jos în sus, ale întreprinderilor mici și mijlocii, decât pe cele venind din partea industriei, pentru a remedia actualul dezechilibru în termeni de participare, care este efectul diferențelor de organizare și de capacitate;

34. să se concentreze asupra agriculturii durabile, asupra celei productive (în condițiile disponibilității tehnologiilor de ultimă oră), asupra prevenirii risipei de alimente și pierderilor rezultate în urma recoltării, precum și asupra unui comportament responsabil al consumatorilor, pe lângă creșterea volumului producției;

35. să se concentreze pe exportul și comercializarea cunoștințelor și (bio)tehnologiei din UE, precum și pe implicarea într-o măsură echitabilă în producția locală la distanță (metropolitană sau la scară mică) în țările terțe;

36. să continue eforturile de îmbunătățire a poziției producătorilor primari în cadrul lanțului de producție, procesare și distribuție a alimentelor;

37. să solicite ca gradul de utilizare practică a rezultatelor cercetării să fie inclus în evaluarea instituțiilor cunoașterii, astfel încât oamenii de știință să fie încurajați să elimine discrepanțele sub aspectul inovării;

38. să recunoască rolul rețelelor regiunilor europene, institutelor de cercetare și clusterelor care se află în avangardă sub aspectul productivității ridicate și al agriculturii durabile (rol pe care Comitetul îl salută) și să faciliteze transferul de cunoștințe între întreprinzători, atât la nivel local, cât și interregional;

39. să permită statelor membre să sprijine, prin intermediul grupurilor operaționale (care se ocupă de obiectivele și țintele PEI), activitățile aflate într-o fază inițială și pe cele regionale, cu ajutorul fondurilor FEADR și al cofinanțării regionale, indiferent de faptul că s-a obținut sau nu sprijin și din partea rețelei PEI, după ce s-a răspuns cererilor de ofertă;

40. să permită grupurilor operaționale atât să opereze în interiorul granițelor unui stat membru, cât și să aibă membri în mai multe state membre și în țări terțe;

41. să menționeze ca eligibili „fermierii și organizațiile de producători”, nu numai fermierii, pentru a facilita înființarea grupurilor;

42. să permită grupurilor operaționale să utilizeze și sprijinul FEADR pentru acoperirea costurilor inițiale, de exemplu pentru conceperea unei abordări destinate rezolvării unei probleme tehnice sau științifice, ori pentru a face apel la un expert în inovare și cunoaștere;

43. să alcătuiască – înainte de a înființa Comitetul director la nivel înalt, Grupul de sprijin/operativ SHERPA, punctul de sprijin pentru grupuri operaționale și secretariatul responsabil cu redactarea planului strategic de punere în aplicare –, o echipă însărcinată cu comunicarea, care ar urma să promoveze utilizarea 1) PEI în cadrul planurilor naționale de dezvoltare rurală; 2) a posibilităților oferite de Orizont 2020 sub aspectul sprijinirii proiectelor de cercetare, a celor care implică mai mulți actori, a clusterelor de acțiuni inovatoare, a experților în inovare și a centrelor de inovare; 3) a resurselor și contactelor rețelei PEI; și 4) a unui manual sau a unor orientări pentru grupurile locale.

Către autoritățile locale și regionale

recomandă autorităților locale și regionale:

44. să susțină participarea PEI și includerea lui în programele operaționale ale FEADR și să se pregătească pentru constituirea de grupuri operaționale;

45. să îndemne statele membre să ia serios în considerare nevoia urgentă de a rezolva problemele legate de productivitate, eficiența resurselor și durabilitate, cheltuind așadar cel puțin 10% din contribuția totală a FEADR pentru intensificarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură, în silvicultură și în zonele rurale;

46. să își consolideze prezența în cadrul rețelei naționale și europene de dezvoltare rurală.

Bruxelles, 30 noiembrie 2012

Președintele
Comitetului Regiunilor
Ramón Luis VALCÁRCEL SISÓ
